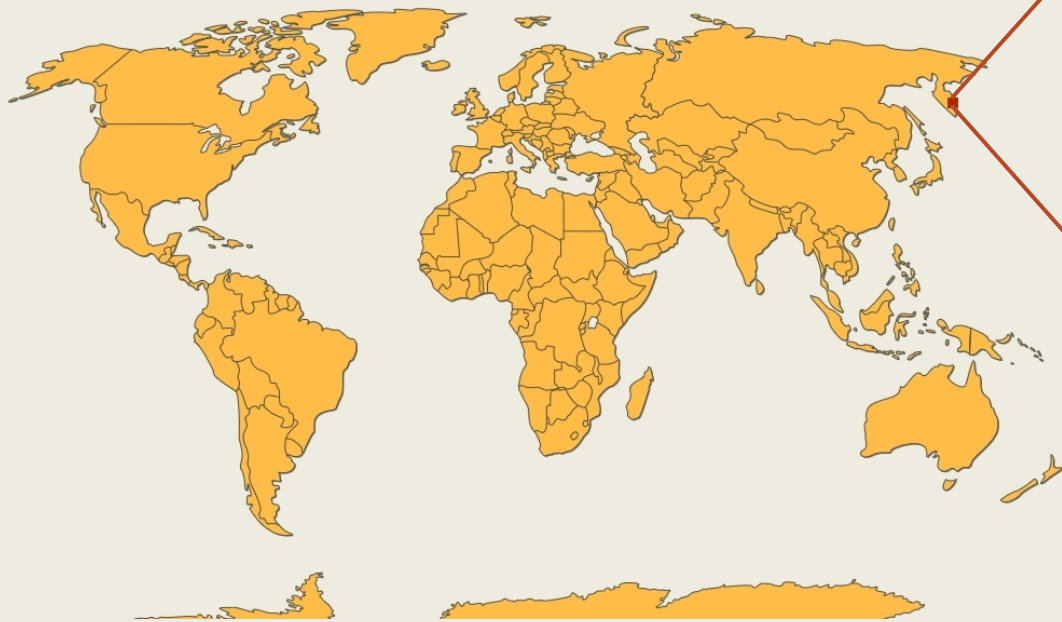

Een gletsjer in de vulkaan

Rusland | Anno 2019

Maandag 29 juli | Koerilenmeer – Moetnovski 2
Dinsdag 30 juli | Moetnovski 11
Woensdag 31 juli | Moetnovski – Paratoenka 25

Maandag 29 juli | Koerilenmeer – Moetnovski

MI-8 landt op helipad van Grassy Point Lodge

Koerilenmeer, Grassy Point Lodge, monding van de Chakytzin

Steeds kleiner wordt de [Grassy Point Lodge](#) daar beneden, als een miniatuurhuisje tussen het weelderige groen, terwijl de MI-8 van Vityaz Aero zich boven het helipad verheft. Het is half vier in de namiddag, we hebben afscheid genomen van onze vaste stek van de afgelopen drie nachten en zetten nu in een brede bocht onze vlucht noordwaarts over het [Koerilenmeer](#) in. In de verte her-

Serditse Alaid

kennen we het lange, smalle keienstrand dat naar de monding van de Chakytzin leidt. Daar kunnen we nog net de donkere silhouetten onderscheiden van enkele beren die ongetwijfeld hun favoriete sport aan het beoefenen zijn – op tijd en stond een zalm aan de haak slaan.

Nu pas valt het ons op hoe goedgelozen de locatie van de lodge is. De plek waar de omheinde lodge zich

bevindt noemt men een schiereiland, maar in feite is het bijna een eiland. Een kleine lagune reduceert de verbinding met de oever tot twee smalle stroken – alsof het schiereiland met zijn bretellen aan de oever hangt. Dat daar een beer zou opdagen is natuurlijk niet helemaal uitgesloten, maar lijkt toch eerder zeldzaam.

*Alsof het schiereiland met zijn
bretellen aan de oever hangt*

Even later duikt Serdtse Alaida op, de lava-prop in het centrum van de enorme caldeira die het Koerilenmeer eigenlijk is. Het gekrijs van de kamtsjatkameeuwen is hoorbaar boven het gedaver van de gasturbines en de rotorbladen van de helikopter. Een vlucht van ongeveer veertig minuten zal ons naar de omgeving van de [Moetnovski](#) brengen. Die vulkaan, 2 323 m hoog, hebben we tijdens onze vlucht vorige vrijdag uit Petropavlovsk al zien liggen. Daar herinneren we ons vooral van dat het een rommelige vulkaan is, met een ratjetoe van caldeira's. Helemaal anders dus dan de geometrische perfectie van vulkanen zoals de [Ijinski](#) en de [Viljoetsjinski](#).

Maar de Moetnovski is nu eenmaal een vulkaan met een verleden. En wat voor een. Al

enkele miljoenen jaren rommelt het hier om de haverklap. Sedert de mensheid op het toneel verscheen zijn er al minstens zestien uitbarstingen geteld. De hevigste daarvan vond in 1948 plaats. Elke explosie, groot of klein, hertekende het landschap op haar manier. Zo ontstonden de vier caldeira's die momenteel het uitzicht domineren. Voeg daarbij nog wat kleinere vulkaanmonden, sintelkegels genoemd, en enkele lavastromen en je krijgt een decor waar je niet op uitgekeken raakt.

De Moetnovski is een vulkaan met een verleden. Al enkele miljoenen jaren rommelt het hier om de haverklap

Op enige regelmaat zal je de Moetnovski niet

gauw betrappen. Nu eens duurt het bijna een halve eeuw tussen twee erupties, dan weer slechts enkele maanden. En toch zit er een systeem in de wanorde. Want telkens het tot een uitbarsting komt, volgt er ongeveer een jaar later geheid een tweede.

Tegenwoordig komt de vulkanische activiteit van de Moetnovski vooral aan zijn noordkant tot uiting. Daar is het dat krachtige fumarolen doorlopend hun gloeiend hete gassen en dampen spuiten. Dat gebeurt zelfs tijdens de 'rustige' periodes tussen twee

uitbarstingen. Het geothermische vermogen dat op die manier doorlopend vrijkomt wordt op 2 000 MW geschat. Wereldwijd zijn er niet veel vulkanen die het beter doen.

Zo'n situatie schreeuwt om een [geothermische centrale](#). Dat vonden ze in Moskou ook. In 1977 beslisten ze tot de bouw ervan. Naar goede Russische gewoonte duurde het vervolgens een kwarteeuw vooraleer de centrale operationeel was. Maar op 27 september 2002 was het dan zover. Tot grote vreugde van de inwoners van Petropavlovsk, want

voordien was elektrische energie zo schaars dat sommige stadswijken alleen in de voormiddag elektriciteit hadden, andere alleen in de namiddag en nog andere alleen 's avonds.

Twaalf boorgaten, waarvan er een tot een diepte van 2 300 m reikt, voeren water van 250 tot 300 °C aan. Met de stoom die daaruit gegenereerd wordt, worden twee stoomturbines aangedreven. Samen leveren die een vermogen van 50 MW. De centrale werkt volautomatisch en wordt via een

satelliet vanuit Moskou bestuurd.

Tot zover het goede nieuws. Letterlijk betekent Moetnovski 'de troebele'. Wolken zijn er immers de regel, heldere dagen zijn er de uitzondering. Dat heeft met de vochtige warme lucht te maken die van de Stille Oceaan landinwaarts geblazen wordt. Het lage kustgebergte legt die wolken geen strobreed in de weg, maar zodra ze op de 2 322 m hoge vulkaan botsen heb je de poppen aan

het dansen. Wolkenvorming in en rond de caldeira's is dan nog het minste kwaad, want de confrontatie tussen zwoele en koude lucht kan in hevige regens en zelfs in orkaanachtige stormen uitmonden. Zulke weersveranderingen zijn nauwelijks te voorspellen, ze kunnen in een vloek en een zucht tot stand komen.

Wat moet het onherbergzaam zijn daar beneden, flitst het ons door het hoofd. Net op dat ogenblik landt de helikopter

Dat alles schrikte de Russische *base jumper* Valery Rozov niet af. Een hallucinant spektakel was het, het record dat hij op 23 april 2009 neerzette. Van op een hoogte van 3 300 m uit een MI-8 springen, met je *wingsuit* in vrije val naar de Moetnovski navigeren, met je parachute een precisielanding maken op een strook sneeuw binnen in de rokende krater, pijlsnel maken dat je uit die krater met zijn giftige gassen wegkomt, langs de steile helling naar beneden skiën en het nog kunnen navertellen ook – het is niet voor watjes weggelegd.

Kortom, op de Moetnovski valt er altijd wel wat te beleven. Maar wij zullen het morgen eerder sober houden. Voor ons is een klimwandeling naar de fumarolen en de solfataren van de vulkaan avontuurlijk genoeg.

Ondertussen vliegt onze MI-8 over ongegrepte groene landschappen verder noordwaarts. Door de brede valleien meandert een

riviertje in grillige bochten. Onze hoop hier of daar een beer te spotten is nogal naïef. Dan nemen uitgestrekte bossen de plaats van het hoge gras in. Op de groene hellingen in het oosten bieden de laatste flarden sneeuw vergeefs weerstand tegen de zachte zomerwarmte. Af en toe klatert er een bergbeekje van onder smeltende sneeuwlagen tevoorschijn. Hoe groot ze ook zijn, gletsjers mogen we de meeste van deze sneeuwmassa's niet noemen. Want de druk binnenin is niet groot genoeg om er een compacte ijsmassa van te maken.

Dat we hier vandaag überhaupt konden landen was een dubbeltje op z'n kant

Steeds hoger vliegen we nu, mist beperkt de zichtbaarheid steeds meer, op de berghellingen neemt de hoeveelheid sneeuw hand over hand toe. Dan duiken rotsblokken en

Landing in de toendra

keien op, deels met asgrauwe sneeuw bedekt, deels met smeltwater – het lijkt wel een morene. Maar de dichte mist belet ons er een duidelijk beeld van te krijgen. Wat moet het onherbergzaam zijn daar beneden, flitst het ons door het hoofd.

Net op dat ogenblik komt de helikopter met een zachte schok tot stilstand. Meteen opent de piloot het vrachtluk. Een deel van onze bagage tuimelt de toendra in. Is dit werkelijk onze bestemming? Blijkbaar wel, want de rest van de koffers wordt ook al uitgeladen. Nauwelijks zijn we zelf uitgestapt of de helikopter zet zijn reis naar [Jelizovo](#) verder, zonder passagiers of bagage.

Enigszins beduusd nemen we de omgeving in ons op. We bevinden ons op een hellend stukje toendra op de noordwestelijke uitlopers van de Moetnovski. Beneden voert een riviertje smeltwater af. Zelf doet de vulkaan

Keukentruck, kokkin Nadja

zijn naam alle eer aan door zich stug in wolken te hullen. De zichtbaarheid ramen we op ongeveer tweehonderd meter. Maar dat volstaat ruimschoots om ons met de neus op de feiten te drukken. We bevinden ons in *the middle of nowhere*, ver van de bewoonde wereld. Hier valt niets te beleven.

*Blijft de vraag waar wij dan zullen slapen.
Toch niet onbelangrijk, vinden wij*

Of toch wel. In de verte zien we een oranje truck staan naast vier legertenten. Kokkin Nadja spoedt zich erheen, terwijl een man onze richting uit komt. Dat is Dima, legt reisgids Christina uit, hij heeft hier een oogje in het zeil gehouden. De truck is eigenlijk een aanhangwagen die als keuken ingericht is. Dat wordt dus Nadja's koninkrijkje. Zijzelf en Christina zullen er ook slapen. Een van de le-

Tentenkamp op de noordwestelijke uitlopers van de Moetnovski

gertenten zal als opslagplaats voor onze bagage en het materiaal dienstdoen, eentje zal als eetruimte fungeren en de andere twee worden als slaappleats voor het personeel ingericht.

Blijft de vraag waar wij dan zullen slapen. Toch niet onbelangrijk, vinden wij. Dat de iglotentjes niet opgesteld zijn heeft zijn reden, probeert Christina ons gerust te stellen. Tot vorige week was deze plek niet eens bereikbaar vanuit Petropavlovsk. En dan nog moesten ze tijdens de voorbereiding hals over kop de benen nemen omdat er een hevige wind opstak. Met toenemende verbazing zien we op haar smartphone hoe de wind vorige week tussen de tenten tekeerging. Dat zich hier weleens een orkaanachtige storm voordoet, is kennelijk geen fabeltje.

Dat we hier vandaag überhaupt konden landen was dus een dubbeltje op z'n kant. Voor Dima zat er niets anders op dan al die tijd de kat uit de boom te kijken. Voorbereidend werk had weinig zin zolang hij niet wist of we effectief zouden komen. Pas toen hij in de verte het aanzwellende geluid van de rotorbladen hoorde, kreeg hij uitsluitsel. Gsm's hebben hier immers geen bereik. De truck met onze voorraden in Petropavlovsk zit met hetzelfde probleem. Die zal pas vertrekken als hij van de helikopter het sein gekregen heeft dat we hier veilig en wel geland zijn.

Heel af en toe daagt er aan de overkant een truck of een 4WD uit het niets op

Aan de slag dus. Terwijl Dima zich over de wc ontfermt, zetten wij ons tentenkamp op potten. Een effen plekje zoeken, met zo weinig mogelijk bobbels, is onze eerste bekommernis. Want de zwarte kunststofmatrasjes zijn flinterdun, daar voel je elke oneffenheid door. En als het even kan willen we op deze helling met de benen naar beneden liggen. Het is ons ding niet, zo'n iglotentje rechtzetten, maar het lukt ons wonderwel. Christina's filmpje over de windstorm indachtig zeulen we zelfs rotsblokken aan uit het riviertje beneden om de verankering van de piketten te verstevigen. Gaandeweg verschijnen zo een dozijn tweepersoonstentjes in de toendra, het ene al wat vlotter dan het andere.

Ondertussen heeft Dima werk gemaakt van

Afdaling van de Moetnovski

Kamtsjatkarododendron

Arctische wijg

Wollige geranium

Narcisanemoon

het toilet. Een volwaardige outdoor-wc is het geworden, met een vloer, wanden en een dak van dikke planken, en een heel eind van de tenten vandaan – daar zal de geur wel voor iets tussen zitten. Binnenin heeft hij voor onze verwende billen zowaar een heuse witte wc-pot geïnstalleerd. Overigens timmeren ze hier zowat alles zelf ter plaatse in elkaar, inclusief de tafel en de banken waarop we

Dodenwaad

even voor half zeven plaatsnemen om bij een tas koffie bij te praten.

Je vindt hier allerlei vertrouwde planten, maar dan in dwergformaat

Aan de overkant van het riviertje kleurt de groene helling grotendeels wit. De noordelijke flank van de Moetnovski is dat, de sneeuw geeft er zich voorlopig nog niet gewonnen.

De vulkaan zelf laat zich niet zien, het dichte wolkendek heeft hem volledig in zijn greep. Jammer, want van op deze plek heb je normaal een doorkijk door de verbrokkelde kraterwand en die moet overweldigend zijn. Dat zo nu en dan zonnestralen door de wolken breken stemt ons hoopvol. Wie weet, krijgen we morgen dan toch schitterende panorama's te zien tijdens onze

Aleoets kruiskruid

klim naar het inwendige van de kraters.

Heel af en toe daagt er aan de overkant een truck of een 4WD uit het niets op. Dat zijn toeristen die de verkenning van de vulkaan al achter de rug hebben. Want deze bergwandeling is niet alleen bij buitenlandse toeristen populair, ook de lokale bevolking komt zich hier geregeld een dagje uitleven. Gefascineerd

Saussurea

Spiraea beauverdiana

Rendiermos

kijken we toe hoe hun voertuigen moeizaam langs de helling naar beneden waggelen over een mix van slijk, sneeuw en ijs. Morgen zullen we precies dezelfde weg volgen. Naar verluidt vormt dat glibberig wagenspoor het beste deel van het traject. Dat belooft.

Bomen zijn in deze vallei niet te zien, we bevinden ons immers boven de boomgrens. Planten zijn er des te meer. Verrassend veel zelfs, zo leert ons een korte verkenning van de omgeving. Kennelijk verzamelt er zich tijdens het korte zomerseizoen voldoende water om een zeer diverse toendravegetatie mogelijk te maken.

Wat niet wil zeggen dat het hier makkelijk leven is voor deze planten. Het barre milieu – gure wind, lange koude winters met veel sneeuw, korte zomers met intense uv-straling – noopt hen tot flink wat aanpassingen. Zo vind je hier allerhande vertrouwde planten, maar dan in dwergformaat, zoals de kamtsjatkarododendron met zijn fraaie paarse bloemen of de arctische wilg met zijn opvallende katjes. Dat kleine formaat heeft het voordeel dat de planten minder water verliezen via hun bladeren. Bovendien kunnen ze dan dicht tegen elkaar aanschurken zodat ze in elkaars beschutting leven.

Ook haartjes of pluisjes op hun stengels en hun bladeren bieden de planten extra bescherming tegen de wind. Dat merk je goed

bij de wollige geranium met haar vrij grote, blauwe bloemen of de narcisanemoon met haar witte bloemen met een geel hartje. Soms zijn de bloemen komvormig, zodat de zonnestralen naar het hart van de bloem gericht worden, soms hebben de bloemen een donkere kleur om meer zonlicht te kunnen absorberen.

Dat water hier voldoende aanwezig is, bewijst de overvloedige aanwezigheid van ren-

diermos, een wirwar van groengrijs gekleurde vertakkingen. In feite is dat geen mos en zelfs geen plant, maar wel een korstmos – een samenwerkende vennootschap van een alg en een schimmel. Enerzijds fabriceert de alg via fotosynthese de suikeralcoholen die de schimmel nodig heeft, anderzijds verschaft de schimmel water en mineralen aan de alg. De samenwerking tussen die twee is zo intens dat ze elkaar niet kunnen missen.

Rendiermos is geen mos en zelfs geen plant, maar wel een korstmos – een samenwerkende vennootschap van een alg en een schimmel

Het is al kwart voor negen, maar nog lang niet donker, wanneer de truck met de voorraden uit Petropavlovsk arriveert. Vitali is weer van de partij – vorige vrijdag vergezelde hij ons op de vlucht van Petropavlovsk naar Grassy Point Lodge – samen met Koila en chauffeur Igor. De vrachtwagen die ze mee hebben is een Kamaz 6WD met een passagierscabine in plaats van een laadbak op het chassis gemonteerd. Je moet het de Russen nageven dat ze met helikopters zoals de MI-8 en vrachtwagens zoals de Kamaz robuuste en betrouwbare transportmiddelen in huis hebben, bestand tegen extreme omstandigheden zoals die zich in Siberië plegen voor te doen. Van de laatste twintig edities van de Dakarrally voor vrachtwagens zijn er zestien door een Kamaz gewonnen.

En ja, ook de koffer die vorige woensdag in Moskou de vlucht naar Petropavlovsk had gemist, is weerom terecht.

[Top](#)

Moetnovski met rookpluimen van fumarolen

Zes uur. De nachtelijke kou heeft ons niet gedeerd, de slaapzakken hebben hun beloftes waargemaakt. Ook de muggen die gisteravond aan tafel nog zoveel hardnekkigheid aan de dag legden, hebben de weg naar de tenten niet gevonden. De harde ondergrond daarentegen laat zijn sporen na, zelfs als je vier van die dunne matrasjes op elkaar stapelt.

Een blik op de Moetnovski leert ons

Keukentruck

Vitali dekt ontbijttafel

dat zijn top helemaal wolkenvrij is, twee langgerekte rookpluimen die uit de kraters opstijgen niet te na gesproken. Maar dat hoort zo bij een actieve vulkaan. *So far, so good.*

Voor het ontbijt strekken we de benen even. Een korte wandeling brengt ons bij een cairn op een heuveltop. Mist noch wolken hinderen ons, in alle richtingen is het uitzicht quasi onbelem-

merd. Licht glooiende, boomloze hellingen zijn hier en daar door geulen doorsneden die op tijd en stond het smeltwater afvoeren. Mist lijkt door valleien te sluipen in een poging meer terrein te winnen.

Aan de horizon pronken statige silhouetten van vulkanen met hun fraai vlekkenpatroon van wit en blauwzwart. Een daarvan is de [Gorely](#), net zoals de Moetnovski een vulkaan met een geschiedenis. In het hart van de reusachtige caldeira liggen er

liefst elf kratermonden van verschillende leeftijd min of meer op een rechte lijn, zodat de vulkaan van hieruit eerder op een rechtopstaande spie lijkt dan op een klassieke kegel. Met zijn veelkleurige gesteenten en meren is het een populaire bestemming voor bergwandelaars.

De noordelijke kraterwand van de Moetnovski is deels ingestort, we staan net hoog genoeg om binnen te kijken

Maar ons treft toch vooral het zicht op de Moetnovski. De

Kamaz 6WD vertrekkenklaar

Tentenkaamp

De tenten worden tot bleke speldenpunten in een weids landschap herleid

Onze dagtocht zal ons naar het binnenste van de kraters van de Moetnovski leiden, zo steekt Vitali na het ontbijt van wal. We bevinden ons nu op een hoogte van 932 m, de truck zal ons van hieruit naar een hoogte van 1 320 m voeren – een rit van ongeveer een uur. Vervolgens zullen we op eigen kracht naar een hoogte van ongeveer

noordelijke kraterwand is deels ingestort, hier staan we net hoog genoeg om door de ontstane opening naar binnen te kijken. En dat ziet er veelbelovend uit – indrukwekkende kraterwanden, kleurrijke gesteenten, rookpluimen die wijzen op de aanwezigheid van fumarolen, sneeuw die zich te midden van dat geothermisch geweld weet te handhaven. Straks zal dat een fantastische ervaring worden, daar twijfelen we niet aan. Al verontrusten ons de wolken die de caldeira stukje bij beetje lijken in te sluiten toch wel wat.

1 600 m klimmen – een tocht van ongeveer drie uur. Het pad naar boven is duidelijk afgetekend, verloren lopen kan je bijna niet.

Een kille verlatenheid straalt ons vanuit dat zwart-witte decor tegemoet

Toch is het steeds opletten geblazen, houdt Vitali ons voor, want het pad loopt soms steil omhoog of over de richel van een krater, soms is het nat van het smeltwater of glibberig door

ijs en sneeuw, soms loop je naast een giftige solfatare of een hete modderbron, soms valt er een rotsblok of een ijsklomp van de richel naar beneden, soms zie je door de nevels de spreekwoordelijke hand voor je ogen niet... Voorzichtig zijn is dus de boodschap. Onze begeleiders zullen zich daarom over de groep spreiden – Vitali vooraan, Dima achteraan, Koila middenin – om ons op het rechte pad te houden. Vitali heeft alvast één geruuststelling voor ons – beren zullen we er niet ontmoeten.

Hoe het weer daarboven zal zijn

valt niet te voorspellen. In een vloek en een zucht kan dat veranderen. Wind zal er alleszins zijn, en water ook, want er is sneeuw aan het smelten. Voldoende kleren dragen is dus het devies. Vergeet niet, waarschuwt Vitali, dat de Moetnovsky, net zoals zoveel andere vulkanen op Kamtsjatka, een levende vulkaan is. Rust kent hij niet, er verandert altijd wel iets. Soms wordt er zelfs een nieuw kratermeer gevormd, of verdwijnt er eentje. Ook aardverschuivingen zijn niet uitgesloten.

Even na negen zet onze truck zich in beweging. Dat begint met een klim via een glibberig karrenspoor langs en soms dwars door de morene van wat ooit een gletsjer geweest moet zijn. Ijskoud smeltwater klatert over de rotsblokken naar beneden en zoekt zijn weg

naar de Vulkannaja, de enige rivier van betekenis aan deze zijde van de vulkaan. Chauffeur Igor heeft zijn handen vol met steile hellingen, gladde sneeuwpartijen, rotsblokken als basketballen zo groot. Maar de Kamaz kan dit moeiteloos aan. Traag maar zeker wroet hij zich over het hobbelige traject terwijl wij op onze zetels heen en weer hotsebotsen. Ondertussen worden de tenten in de verte achter ons tot bleke speldenpunten in een

weids landschap herleid.

Naarmate we hoger klimmen eisen sneeuwstroken steeds nadrukkelijker hun plaats op in het landschap. Zulke plekken mijdt Igor zoveel mogelijk, wellicht omdat hij de ondergrond niet vertrouwt. Maar niet iedereen deelt zijn argwaan, getuige de vele bandensporen van 4WD's in de witte sneeuw.

Gaandeweg lijkt het alsof alle kleur uit het

landschap verdreven is. Een kille verlatenheid straalt ons vanuit dat zwart-witte decor tegemoet, met zijn zwarte modderstroken en zijn vlekken grijswitte, deels vervuilde sneeuw. Grijsnevels hebben de blauwe lucht verdrongen en reduceren de zichtbaarheid tot enkele honderden meters. Onze vrees is dus bewaarheid – wolken hebben de Moetnovski weer in hun greep.

Dan breken de nevels open en geven groene hellingen met een spaarzame toendravegetatie bloot. Tot ook die achterwege blijven en ons alleen rotsen en sneeuw resten. Even na tien bereiken we een licht hellend, min of meer vlak terrein. De **parking**, zo noemen ze deze plek vol keien met een flinke dosis eufemisme. Wie de Moetnovski beklimt, laat hier doorgaans zijn voertuig achter. Zo ook

Saxifraga merkii

wij. Vanaf dit punt zetten we onze tocht te voet verder.

Hier en daar steken pioniersplantjes de kop op, zoals de pennellianthus frutescens en de saxifraga merkii

Zijn grillige vormen ten spijt, kan je op luchtfoto's de wanden van de grootste twee kraters van de Moetnovski duidelijk herkennen. Samen vormen ze als het ware een reusachtige acht, ongeveer vier kilometer lang en 300 tot 600 m diep. Op de kruising van die achtvorm is later een kleinere krater ontstaan. Tegenwoordig is dat de meest actieve van alle kraters hier. Komt het in de nabije toekomst nog tot een eruptie, dan zal hij het zijn die met de vinger gewezen wordt.

Zo'n achtduizend jaar geleden, aldus Vitali, is in de wand van de grote noordelijke krater

een kloof ontstaan. Smeltwater heeft zich sindsdien daarlangs een uitweg gezocht. Daar is de Vulkannaja uit voortgekomen, de rivier die zich ergens diep in de vallei aan onze rechterkant moet bevinden. Door simpelweg deze vallei te volgen zullen we de kloof bereiken die ons toegang zal verschaffen tot het inwendige van de kraters.

Al is dat makkelijker gezegd dan gedaan. Het wordt een stevige klimpartij, deels over besneeuwde hellingen. Dan kijk je maar beter uit om niet op een roetsjbaan naar beneden te belanden. Ook de mist speelt ons parten. De grootse vergezichten waar we hier van zouden moeten kunnen genieten, worden ons voorlopig onthouden.

Dichterbij valt er wel wat te beleven. Want hoe kaal deze lavavelden zonder gras, bomen of struiken ook lijken, helemaal doods

zijn ze niet. Hier en daar steken typische pioniersplantjes de kop op, meestal in de beschutting van een spleet of enkele rotsblokken. De *pennellianthus frutescens* met zijn lichtpaarse, klokvormige bloemen is er zo eentje. Hij staat erom bekend een van de eerste te zijn om een nieuw lavaveld te koloniseren. Dat heeft hij aan zijn wortelstokken te danken. Die groeien ondergronds in alle mogelijke richtingen en verschijnen dan terug bovengronds om een nieuwe plant te vormen. Wat wij in onze tuinen als een nadeel ervaren omdat dergelijk onkruid bijna niet uit te roeien is, is in deze meedogenloze omgeving een wezenlijk voordeel.

Vreemde kegeltjes van steengruis op de helling rechts van ons trekken onze aandacht

Ook de *saxifraga merkii* laat zich nu en dan opmerken. Een typische steenbreek is dat, op de bodem groeiend als een trosje groene bladeren met fraaie witte bloemetjes. Ook dit plantje moet het van zijn wortelstokken hebben. Soms zijn die zelfs aan de oppervlakte zichtbaar. Steenbreken staan erom bekend zich tot ver in het hoge noorden te kunnen handhaven. Je vindt ze ook in pakweg Groenland en Spitsbergen.

Een uurtje zijn we nu aan het stappen, we belanden op een hoge richel met aan weerszijden een peilloze diepte. Hoe diep precies, dat weten we niet, want mist heeft de zichtbaarheid intussen tot een tiental meter gereduceerd. Ongetwijfeld bevinden we ons in het hart van een indrukwekkend decor, maar daar merken we niets van. We kunnen ternauwernood Vitali nog zien als hij vooraan in de rij loopt. Een kruis herinnert aan het lot

van een tweeëntwintigjarige student van een wetenschappelijke expeditie die hier in 1991 verongelukt is. Als opkikker kan dat tellen.

Maar we zetten door en duiken de mist in, Vitali achterna. Zolang de visuele keten binnen de groep niet onderbroken wordt, is er niets aan de hand. Het pad klimt geleidelijk verder omhoog. Zo nu en dan lijkt de zon bijna door de wolken te breken, maar voorlopig lukt haar dat niet.

Oorspronkelijk bevonden zich daar beneden twee meren, legt Vitali uit. We proberen het ons voor te stellen, maar dat lukt niet zo goed, want aan onze voeten zien we alleen maar sneeuw die door de mist opgeslokt wordt. Ergens diep in de mist moet de Vulkannaja zich naar beneden storten, want we horen het verre geluid van een kleine waterval. Drie jaar geleden is het kleinste van die

twee meren plots verdwenen. Zulke verrassingen zijn het handelsmerk van de Moetnovski. Dat heb je nu eenmaal met een levende vulkaan, die is voortdurend in beweging.

Vreemde kegeltjes van steengruis op de helling rechts van ons trekken onze aandacht. Het zijn er vele tientallen, soms lijken ze zelfs netjes op rijen te liggen. Rond de kegeltjes ligt sneeuw, maar de kegeltjes zelf zijn sneeuwvrij. Welk fenomeen daarachter zit, is niet duidelijk. Het gruis op de hellingen is door wind en smeltwater op hoopjes gedreven, aldus Vitali, maar die uitleg bevredigt niet echt.

Tijdens het drogen zijn er in de golvende grijze moddermassa grote barsten verschenen

Vreemde kegeltjes...

...en modderstromen

Hogerop strekken grote partijen gestolde modder zich over de helling uit. Het moet zeer hete modder geweest zijn die hier naar beneden stroomde, want tijdens het drogen zijn er in de golvende grijze massa grote barsten verschenen. Toch wijst dit erop dat de Moetnovski de kwaadste nog niet is. Zwaar vulkanisch geweld met hevige erupties en gloeiende lavastromen is hier zelden te duchten, het zijn vooral bescheidener fenomenen die de dienst uitmaken – fumarolen, solfataren, modderbronnen, een meer dat verschijnt of verdwijnt, een modderstroom die stolt... Helemaal ongevaarlijk is dat natuurlijk niet, maar de risico's zijn overzichtelijk. Mede daardoor is de Moetnovski zo populair bij bergwandelaars.

*En dan gebeurt het
onwaarschijnlijke. Als bij
wonder klaart de lucht op*

Over een zanderige helling klimmen we steil omhoog. Twee uur zijn we nu aan het stappen. Onze visuele horizon is bijna tot nul herleid, onze moed is ei zo na in onze schoenen gezakt. En

dan, bovenaan de helling, gebeurt het onwaarschijnlijke. Als bij wonder klaart de lucht op, de halstarrige nevels worden door de wind vakkundig aan de kant gezet. Voor ons ontplooit zich plots een dantesk decor in al zijn grootsheid, alsof een blinddoek voor onze ogen weggenomen wordt.

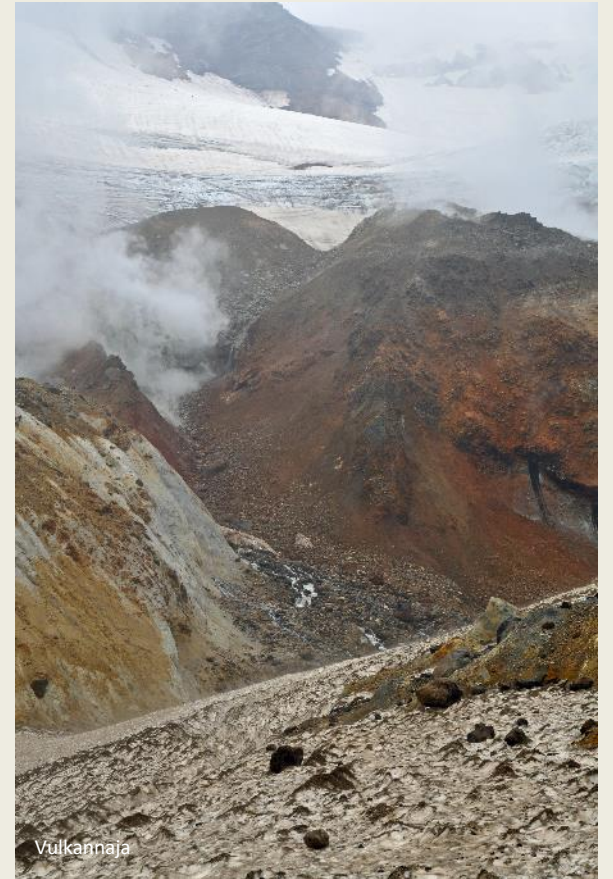
*Rust kent de Moetnovski niet,
er verandert altijd wel iets*

Dwars door de kloof kijken we in de noordelijke krater binnen.

Een majestueus beeld is het, die steile wand die ons als een gigantische kom langs alle kanten omringt. De verscheidenheid van de gesteenten in vorm en kleur is verbluffend – van oker en geel via rood en bruin tot grijs en zwart. Messcherpe kraterwanden, reusachtige puinkegels van vulkanisch materiaal, verstilde modderstromen, gestolde lavastromen, verdwaalde rotsblokken – je ziet het hier allemaal.

Van op de bodem van de krater stijgen constant enkele rookpluimen honderden meters de

hoogte in. Dat zijn nu net de nevels die we – in tegenstelling tot de mist – wél willen zien. Want het zijn fumarolen, oftewel heetwaterbronnen die gloeiend hete mengsels van waterdamp en kooldioxide met een temperatuur van 200 °C de lucht in blazen. In het actieve gedeelte kan de temperatuur zelfs tot 600 °C oplopen.

Hier en daar klatert een watervalletje naar beneden. Smeltwater is dat, afkomstig van de Moetnovskigletsjer die zowat de helft van

de noordelijke krater bedekt. Van de gletsjer zelf krijgen we geen goed beeld. Per slot van rekening bevindt hij zich enkele honderden meters boven onze hoofden. Maar het blauwe gletsjerfront met zijn grillige seracs kunnen we wel duidelijk onderscheiden.

Wat deze gletsjer bijzonder maakt, is het feit dat het smelten ook tijdens de koude wintermaanden doorgaat, zij het met een veel trager tempo dan tijdens de zomermaanden. Dat is natuurlijk aan de fumarolen te wijten,

die als kleurloze fakkels hun hitte onverkort vrijgeven en aan de gletsjer likken. Een wonderlijke toestand is het, deze eeuwige strijd tussen het geothermische geweld van de vulkaan en de ijzige rust van de gletsjer.

Een wonderlijke toestand is het, deze eeuwige strijd tussen het geothermische geweld van de vulkaan en de ijzige rust van de gletsjer

Ergens links van ons in de diepte zoekt de Vulkannaja zich haar weg door de kloof. Dat betekent dat we die rivier zonder het te beseffen overgestoken zijn, wellicht op een van die sneeuwvelden. Want we zijn vertrokken op de rechteroever, maar bevinden ons nu op de linkeroever. Het gebeurt wel vaker dat de rivier jarenlang onder een sneeuwkoepel verscholen zit en dan na een winterseizoen plots tevoorschijn komt, weet Vitali. Ook meren durven hier weleens te verdwijnen. Zo bevond zich in de zuidelijke krater vroeger

een meer, maar de hitteontwikkeling onder het meer was zo groot dat het water over de rand van de krater gestuwd werd – zoals water van onder het deksel van je kookpot tevoorschijn komt als het overkookt, grijnst Vitali. In 2000 maakte een eruptie komaf met het meer.

Sommige zwavelmonden groeien uit tot heuse zwavelkoepels, vijf meter in diameter en twee meter hoog

We geraken er niet op uitgekeken, zo indrukwekkend is dit vulkanische theater. Maar we moeten onze weg voortzetten. Met hernieuwde moed ditmaal, want hier valt wel

degelijk veel te zien. Een kwartiertje later kijken we op de noordelijke krater neer. Dat is althans wat Vitali beweert. Zelf nemen we uitsluitend nevels waar, want de mist heeft ons weerom ingesloten alsof hij een spelletje met ons speelt – dit mag je wel zien, dat mag je niet zien.

Maar we hebben geluk. We naderen het gebied van de noordelijke fumarolen. Die vind je hier op en naast het pad, je kan ze van heel dichtbij bekijken. Al mogen we daar niet mee overdrijven, want de dampen en gassen die deze heetwaterbronnen uitspuwen bevatten veel zwavel. Solfataren, zo noemt men deze fumarolen. De gassen die ze produceren zijn schadelijk voor onze longblaasjes, voor het hoornvlies van onze ogen en voor de coating van onze cameralenzen – we mogen zelf kiezen wat we het ergst vinden. Afstand houden is dus de boodschap. Maar

ook daar mogen we niet mee overdrijven, want de bodem is hier niet overal even betrouwbaar. Het begane pad verlaten is hier niet avontuurlijk, het is ronduit gevaarlijk.

Tegenwoordig moeten Russische vulkanologen het met hopeloos verouderde apparatuur stellen

Helgele wanden markeren de openingen waaruit de zwaveldampen naar boven walmen. Wat de Moetnovski weer eens bijzonder maakt is het feit dat sommige zwavelmonden tot heuse zwavelkoepels uitgroeiden, vijf meter in diameter en twee meter hoog. Vitali herinnert zich dat je hier zeven jaar geleden maar één zwavelkoepel aantrof. Ondertussen is hun aantal al tot drie aangegroeid.

Ook enkele modderbronnen zijn van de partij, al zijn die met een diameter van amper een meter niet zo indrukwekkend als wat we eerder al te zien kregen. Toch is het ook hier oppassen geblazen, want de modder die daar ligt te dampen en te blubberen is gloeiend heet. Waterdampbellen verhitten de grijze smurrie tot 80 à 100 °C.

De Vulkannaja, de rivier die de gletsjer van de Moetnovski afwatert, stort zich over een hoogte van tachtig meter verticaal naar beneden

Voor de lunch – kokkin Nadja heeft ons lunchpakketjes meegegeven – zoeken we een rustig plekje ver weg van de zwaveldampen. Even na twee trekken we erop uit om nog een laatste blik in de [zuidelijke krater](#) te werpen. In Vitali's spoor beklimmen we de richel vanwaar we in de krater kunnen neerkijken. Vroeger bevond zich daar beneden het meer dat tijdens de eruptie van 2000 verdween, legt hij uit. Dat kunnen we bevestigen noch ontkennen – mist is het enige dat we zien in de enorme kuip. We vragen ons af of we zelfs het Atomium zouden opmerken, mocht iemand het daar beneden verstopt

hebben.

Over erupties gesproken. In welke mate, vragen wij ons af, kan men tegenwoordig een uitbarsting voorspellen en de lokale bevolking of toeristen zoals wij vooraf waarschuwen? Dat is geen eenvoudige zaak, beaamt Vitali. Soms lukt dat wel. In 1975 bijvoorbeeld is een vulkaanuitbarsting tijdig voorspeld zodat men die vulkaan voor bergwandelaars kon afsluiten. Maar het blijft moeilijk de signalen te interpreteren. Vaak weet je dat er iets staat te gebeuren, maar kan je onmogelijk zeggen of dat over een week, over

een maand, of over enkele maanden zal zijn. Tot de jaren negentig was er voldoende geld van de overheid voor metingen en voor wetenschappelijk onderzoek. Maar dat lijkt voltooid verleden tijd. Tegenwoordig moeten Russische vulkanologen het met hopeloos verouderde apparatuur stellen. Dat zal hen niet beletten, zo zullen we later vernemen, dat ze er over enkele maanden (december 2019) in zullen slagen de bevolking van Petropavlovsk tijdig te verwittigen voor de verhoogde activiteit van de nabijgelegen [Avatsjinski](#).

Vitali vooraf een seintje geven, dan zal hij ons met genoeg naar boven leiden.

Hier en nu is voor Vitali echter het moment aangebroken om ons naar beneden te leiden. Van nevels kunnen we nu niet meer spreken, de luchtvochtigheid uit zich inmiddels via heuse regendruppels. We zetten de terugkeer in, een tocht van ongeveer twee uur. Even na vier arriveren we goed en wel bij de truck.

Maar het is niet het tentenkamp waar Igor ons naartoe voert. Want Vitali heeft nog een verrassing voor ons in petto. En wat voor een. Luttele minuten na ons vertrekt stoppen we bij een diepe, hoefijzervormige kloof. Een blik naar beneden levert een overrompelend beeld. De Vulkanaja, de rivier die de gletsjer van de Moetnovski afwatert, stort er zich over een hoogte van tachtig meter verticaal naar beneden. In de kloof kunnen we makkelijk de opeenvol-

gende horizontale lagen vulkanisch gesteente onderscheiden – oker, zwart, bruin, rood... Voor geologen is dat ongetwijfeld een open boek waaruit ze een deel van de woelige geschiedenis van de Moetnovski kunnen aflezen. Verderop naar het noorden kunnen we zien hoe het riviertje zich kronkelend een weg heeft gevreten door het veelkleurige lavasediment.

De Opasnikloof, zo noemen ze deze smalle, diepe canyon. Gevaarlijke kloof betekent dat in het Russisch, een verwijzing naar de scheuren in de steile wanden en de mogelijkheid dat deze zouden kunnen instorten. En dat is niet het enige. Want samen met het smelt- en regenwater voert de rivier zwavelzuur en zwavelhoudende mineralen af. Die geven het water een troebele, geelgrijze kleur. Vissen of andere levende wezens kunnen er onmogelijk in overleven.

Meer nog, enkele kilometer verder stroomafwaarts vloeit de Vulkanaja samen met de Mutnaja. Zelfs al heeft die laatste een groter debiet, de concentratie schadelijke stoffen in de Vulkanaja is zo groot dat de Mutnaja tot aan haar monding in de Stille Oceaan levenloos blijft.

Even na zes arriveren we in het tentenkamp.

[Top](#)

Woensdag 31 juli | Moetnovski – Paratoenka

Half twee. Wind en regen bereiken hun climax. Het lijkt wel een storm, zo rukt de wind aan alle kanten aan de tenten. Maar de zwaar verankerde piketten bewijzen hun waarde, de tenten houden stand, schadelijke gevolgen blijven uit.

Zes uur. Nog steeds jaagt de wind de miezige lucht in het rond zodat het lijkt alsof je door de regen stapt, maar echt regenen doet het niet meer. De grijze bewolking hangt laag over de bergen, het is vochtig, halfduister en koud. De vele nevels ten spijt lijkt het gisteren toch een van de betere dagen geweest te zijn om de Moetnovski te beklimmen.

Dat er in Kamtsjatka geen wegen zouden zijn, zoals kwatongen weleens beweren, is eigenlijk niet terecht. Toch niet als je het concept 'weg' omschrijft als elk terrein waarop je met een 6WD sneller dan een voetganger en liefst zonder ongelukken in een zelfgekozen richting vordert. En dat is precies wat chauffeur Igor vandaag met ons van plan is. Waar wij alleen maar richels en rotsblokken, kuilen en keien, modder en sneeuw zien, ziet Igor opportuniteiten bij de vleet. Zijn Kamaz kan immers alles aan. Of toch bijna.

Mist maakt van de tocht een claustrofobische ervaring waarin steeds nieuwe amorfe massa's uit de mist opdoemen

Even na negen zetten we er de beuk in. Het is droog, de zichtbaarheid is beter dan verwacht, maar de wolken hangen dreigend laag boven het landschap en de omringende bergtoppen zijn niet zichtbaar. Paratoenka is onze bestemming, een bescheiden nederzetting zo'n 45 km van Petropavlovsk verwijderd. Een tocht van ongeveer zestig kilometer pal noordwaarts wordt dat, waar we een zestal uur over zullen doen, de tussenstops niet meegerekend. Dat een smartphone eenzaam op de ontbijttafel achtergebleven is, beseffen we nog niet.

Voorlopig neemt Igor het riviertje dat langs het tentenkamp stroomt als leidraad. Dat betekent dat we stroomafwaarts rijden door iets wat je met een vleugje eufemisme een vallei kan noemen. Althans voor zover de klassieke terminologie op deze vreemde landschapsvormen van toepassing kan zijn. Want wat zich buiten uitstrekt is een onherbergzaam vulkanisch gebied dat elke beschrijving tart. Erosie heeft er

nog geen vat op gekregen, de basaltblokken vertonen nog steeds de bizarre, grillige vormen waarin ze gestold zijn. Mist beperkt intussen het zicht tot pakweg tweehonderd meter, wat het Salvador Dalilandschap een spookachtig karakter geeft. Voeg daar de dikke sneeuwlagen in de geulen aan toe, de waterplassen als vijvers zo groot, de rotsblokken die her en der verstrooid liggen, en je weet dat Igor de handen vol heeft in zijn stuurcabine.

Maar dit is meer dan alleen maar een veeleisend technisch parcours. De weg vinden in deze woestenij is een kunst op zich. Mist belemmert stevast het zicht, je fixeren op verre oriëntatiepunten is dus niet mogelijk. Bovendien verandert dit landschap vrijwel dagelijks, weet Vitali uit ervaring. Sneeuwpartijen smelten, riviertjes zwellen aan, verdwijnen of verleggen hun bedding. Een gps, daar heb je onder deze omstandigheden niets

aan. Hooguit kan die je vertellen waar zich het noorden bevindt.

De weg vinden in deze woestenij is een kunst op zich

Dat Igor op een gegeven moment op een besneeuwde helling stoot en dus rechtsomkeer moet maken, kunnen we hem dan ook niet euvel duiden. Sporen van andere voertuigen in de sneeuw wekken soms de illusie dat je die maar te volgen hebt, maar vaak lopen die zo chaotisch dat je er kop noch staart aan

krijgt. Elders is een sneeuwscooter schijnbaar onbeheerd achtergelaten. Vreemd.

Van enige vorm van begroeiing is geen sprake. Soms trekken rode vlekken op de sneeuw de aandacht. Dat zijn roodalgen die het in deze barre omgeving best naar hun zin hebben. Met dank aan het vulkanische stof dat over deze sneeuwlagen geblazen wordt. Omdat zulke stofdeeltjes donkerder zijn dan de sneeuw, zullen ze iets meer warmte absorberen en rondom zich wat sneeuw doen smelten. Zo ontstaan minuscule holtes met een

beetje water waarin de roodalgren goed gedijen. Cryoconiet noemt men die biotopen. Voor de klimaatopwarming is dat geen goed nieuws. Want door die donkere vlekken gaat de sneeuw minder zonlicht reflecteren, en dus sneller opwarmen en smelten.

Waar wij alleen maar richels en rotsblokken, kuilen en keien, modder en sneeuw zien, ziet Igor opportuniteiten

Steeds vreemder wordt het landschap, steeds beklemmender ook. Mist maakt van onze tocht een claustrofobische ervaring waarin steeds nieuwe amorfe massa's uit de mist opdoemen. Op een of andere manier weet Igor toch zijn weg te vinden en vaardig

tussen de basaltblokken door te slalommen, dankbaar gebruikmakend van relatief vlakke, met sneeuw bedekte stroken.

Maar dat lukt niet altijd. Soms blokkeert een stapel basaltblokken de doorgang en zit er niets anders op dan die hindernis te tackelen. Zelfs een gepimpte Mitsubishi Delica 4WD die uit de andere richting komt heeft het daar knap lastig mee.

Igor laat de jeep passeren en begint er vervolgens zelf aan. Wij zijn dan al uitgestapt, deels om de belasting van de truck met ruim een ton te verminderen, deels omdat we weleens willen zien hoe Igor die klus klaart. En dat doet hij met verve. Terwijl Vitali een eind vooruit loopt om het parcours te verkennen, laveert een behoedzame Igor zijn waggelende Kamaz bijna stapvoets over de

basaltblokken.

Ruim anderhalf uur zijn we onderweg wanneer we de eerste toendrabegroeiing opmerken. Dat betekent dat we het vulkanische gebied tussen de Gorely en de Moetnovski stilaan achter ons laten. Het terrein lijkt nu eerder zanderig van textuur, met losse kleine keien verspreid over vulkanisch gruis. De zichtbaarheid blijft tot een paar honderd meter beperkt.

De Gorely beklimmen, zoals oorspronkelijk gepland was, daar passen we voor. Gezien de weersomstandigheden lijkt het hoogst onwaarschijnlijk dat we ginds boven meer dan de spreekwoordelijke hand voor onze ogen

gloriejaren het landschap getekend. Voor Igor is dat niets bijzonders, de weg slingert vrij vlot om alle hindernissen heen.

Voor ons daarentegen is dat een buitenkansje, want in die langgerekte lavastromen zijn indrukwekkende tunnels ontstaan. Stroomt lava tijdens een vulkaanuitbarsting door het landschap, dan koelt deze aan de buitenkant geleidelijk af terwijl het binnenin zeer heet blijft. Gaandeweg ontstaat zo

zouden zien. Maar Vitali heeft enkele alternatieven achter de hand en het eerste zit er nu aan te komen.

Want er zijn weer gestolde lavastromen opgedoken, zij het dat ze ouder en verweerder zijn dan die van daarstraks en dus meer toendrabegroeiing moeten dulden. Dat betekent dat we ons weerom tussen vulkanen bevinden. Geen kleppers zoals de Gorely en de Moetnovski ditmaal, maar wel oude, uitgedoofde vulkanen zoals de Mezjoeretsje, de Zjirovskaja en de Kamennaja. Uiteraard hebben ook zij in hun

rond die gloeiend hete lava een mantel van gestolde lava. Die vormt een perfecte isolatie zodat de lava als door een liggende thermosfles kan blijven stromen. Ooit komt daar natuurlijk een einde aan, wanneer de toevvoer van verse lava stopt. Wat dan overblijft zijn lavatunnels die soms enorme afmetingen kunnen aannemen.

In de langgerekte lavastromen zijn indrukwekkende tunnels ontstaan

Te voet trekken we door de sneeuw op zoek naar een van die lavatunnels. De zichtbaarheid is intussen aanzienlijk toegenomen. We kijken uit over een overweldigend landschap waar toendravegetatie de grillige lavablokken steeds verder inpalmt en de tussenliggende geulen nog vol sneeuw liggen. Maar de lavatunnel zelf zouden we niet eens opmerken mocht Vitali niet haarfijn weten

waar te zoeken. Want de reusachtige opening wordt door een massa gestolde lava grotendeels afgedekt.

Twee auto's zouden elkaar makkelijk in deze lavatunnel kunnen kruisen

Wat meer is, sneeuw maakt het knap lastig om in de lavatunnel af te dalen, zelfs al helpt Vitali ons langs een geïmproviseerd trapje naar beneden. Daar dringen de imposante afmetingen pas goed tot ons door. De tunnel is naar schatting vijftien meter breed en zes meter hoog, twee auto's zouden elkaar hier makkelijk kunnen kruisen. Maar veilig is het er niet. De bodem is zo vlak als een spiegel en spekglad, aan het plafond fonkelen ijskristallen in het schaarse licht. Voorzichtig schuifelen we dieper de tunnel in. Vrij snel wordt hij nauwer en lager, uiteindelijk moeten we zelfs bukken om in de laatste holle ruimte

door te dringen. Daar stoten we op een verticale wand die helemaal met ijs bedekt is.

Even voor twaalf rijden we verder. Vitali en Christina achten het ogenblik gekomen om wat vertier te bieden tijdens de rit. Op het tv-schermpje krijgen we foto's te zien van hun bezoek aan de Moetnovski in 2013. Zes jaar geleden bleken de weersomstandigheden uitzonderlijk gunstig te zijn, de zichtbaarheid was perfect. Kortom, we zien de Moetnovski zoals we hem zelf niet gezien hebben, met panoramische beelden op de indrukwekkende kraterwanden, de hoge gletsjer, de fumarolen. Vitali zou Vitali niet zijn als hij niet ook een filmpje over zijn persoonlijke favoriet zou tonen, de Tolbatsjik, tijdens diens meest recente uitbarsting in 2012.

Een klein uurtje later worden de omstandigheden merkkelijk beter, althans voor Igor. Want er valt niet meer aan te twijfelen, wat

zich nu voor ons uitstrekt zal zelfs de grootste kniesoor zonder tegenpruttelen als 'weg' kwalificeren. Het wegdek is hier goed herkenbaar, het ligt wat hoger dan de omgeving zodat wateroverlast grotendeels vermeden wordt en het is breed genoeg om twee voertuigen elkaar moeiteloos te laten kruisen. Daarvoor is slechts een verklaring denkbaar – deze weg verbindt de geothermische centrale op de flanken van de Moetnovski met Paratoenka. De **pylonen** met elektriciteitskabels die aan onze rechterkant opduiken bevestigen dat vermoeden. Voor ons blijft alles bij het oude. Er zijn nog ruimschoots voldoende putten en kuilen in het wegdek om ons constant heen en weer te laten hotsebotsen op onze zetels.

Dan wordt de weg wat smaller en begint geleidelijk te stijgen. Igor krijgt flink wat bochten te verwerken. Hier en daar verschijnt er

wat sneeuw. Dat betekent dat we de beklimming van de [Viljoetsjinskipas](#) ingezet hebben. De tweede hoogste pas van Kamtsjatka is dat, 825 m boven de zeespiegel, en de laatste hindernis van betekenis voor Paratoenka. Naar verluidt is het uitzicht hier fenomenaal – liefst negen vulkanen zou je kunnen waarnemen als het weer meewerkt – maar vandaag herleidt mist de zichtbaarheid tot enkele tientallen meters.

Wat zich nu voor ons uitstrekt zal zelfs de grootste kniesoor zonder tegenpruttelen als 'weg' kwalificeren

Wat we wel kunnen zien, zijn drie metershoge houten, bewerkte figuren. Dat zijn totempalen van de Itelmenen, de oorspronkelijke bevolking van dit gebied, legt Christina uit. Zulke kunstwerken vormden het voor-

werp van de verering van animistische goden. Dat willen we best geloven, maar deze beelden zijn alleszins van heel recente signatuur – in 2015 stonden ze er nog niet. Het komt een beetje wrang over, deze recuperatie van een cultuur die de Russen zelf te gronde gericht hebben.

Ook de afdaling gaat met wat bochtenwerk gepaard, zelfs haarspeldbochten ontbreken niet. Eens beneden worden we aan weerszijden door dichte bossen omgeven. Het apocalyptische decor van de vulkanen ligt nu achter ons, het gevoel naar de bewoonde wereld terug te keren overheerst. Spoedig daagt [Snedznaja Dolina](#) of de Sneeuwvallei op, een bergsportcentrum gespecialiseerd in actieve wintervakanties – alpien skiën, snowboarden, sneeuwscooteren, heliskiën, noem maar op. Christina maakt van de gelegenheid gebruik om telefonisch het avondmaal in ons hotel in Paratoenka te bestellen.

Rendiermos, arctische wilgen

Viljoetsjinskipas

Rendiermos, arctische wilgen

Indiaanse penseelplant

Kartelblad

Indiaanse penseelplant

Want hier heb je bereik voor je mobiele telefoon, stel je voor.

Even later bereiken we de laatste attractie die Vitali voor ons in petto heeft, de [warmwaterbronnen van Verchne-Paratoenka](#). Die bevinden zich op de noordoostelijke helling van de [Gorjatsjaja](#), een vulkaan die zich naar verluidt ergens aan onze linkerkant tussen de wolken ophoudt. Op een uitbarsting heeft men de Gorjatsjaja nog niet kunnen betrappen, want dit vulkaantype ontstaat niet door een explosie, wel door stroperige lava die langzaam uit de ondergrond omhoog geperst wordt en als een ongewenste puist die aan het oppervlak verschijnt.

De totempalen van de Itelmeneen vormen het voorwerp van de verering van animistische goden

Totempalen van de Itelmeneen

Tegenwoordig houdt de Gorjatsjaja zich geïsoleerd, wat niet wegneemt dat hij doorlopend twee dozijn warmwaterbronnen in stand houdt, met temperaturen van 20 tot 70 °C. Al dat water verzamelt zich in drie stroompjes die langs rotsachtige kanaaltjes naar beneden klateren. Dat wordt een eindje klimmen voor ons – ongeveer zeventig hoogtemeters – maar het pad is voortreffelijk. In de helling zijn aarden treden uitgegraven, een leuning van touwen geeft zo nodig enig houvast. Het is duidelijk dat deze plek niet alleen bij buitenlandse toeristen populair is.

Op een uitbarsting heeft men de Gorjatsjaja nog niet kunnen betrappen

Zo bereiken we de plek waar met natuurstenen een bescheiden badkuip gecreëerd is. Het warme bad noemt men dit, met een wassertemperatuur van 38 tot 40 °C. Hogerop

bevindt zich het hete bad, met een temperatuur van 50 °C, maar daar bedanken wij voor. Aan zijn hoge concentratie mineralen – 1,35 gram per liter water – zou het water zijn helende werking danken. Maar er is ook behoorlijk wat arseen aanwezig. Ervan drinken doe je dus beter niet.

Aan zijn hoge concentratie mineralen – 1,35 gram per liter water – zou het water zijn helende werking danken

De nabijheid van het water en de hete stoom is de plaatselijke vegetatie duidelijk ten goede gekomen. Geen toendrabegroeiing hier, maar manshoge, weelderige plantengroei zoals het aleoetse kruiskruid met zijn fraaie, okerkleurige bloemen. Of de kamtsjatkamoerasspirea, een twee meter hoge, kruidachtige plant met roomkleurige

bloemen die je uitsluitend op vochtige, niet al te koude plekken aantreft.

Ook de vele minuscule schuimnesten vallen op, hoe klein ze soms ook zijn. Daar zijn larven van schuimcicaden aan het werk geweest. Dat cocon van schuim produceren ze zelf om zich tegen vijanden te beschermen, maar ook om het vocht vast te houden dat ze voor hun ontwikkeling nodig hebben. Hun voedsel betrekken ze van de plant waarop hun nestje zit. Pas als dat schuimnestje helemaal opgedroogd is, zullen ze als volwassen insecten uitzwermen.

De weg wordt almaar beter, Igor raast soms met een hallucinante snelheid van 30 tot 40 km/u tussen de bossen door. Kwart na vier is het, meer dan zeven uur na ons vertrek, wanneer we ter hoogte van Termalnyi de opperste luxe mogen ervaren – een asfaltweg. Helaas duurt de pret maar heel

even, want vijf minuten later stoppen we voor ons hotel in Paratoenka. Meteen nemen we afscheid van chauffeur Igor, gids Vitali en keukenprinses Nadja.

Geen toendrabegroeiing hier, maar manshoge, weelderige plantengroei zoals het aleoetse kruiskruid en de kamtsjatkamoerasspirea

Morgen zal een bus ons naar Petropavlovsk brengen, hier 45 km vandaan. Maar eerst volop genieten van de weldaden van de bewoonde wereld, met ruime tafels, stoelen, bedden en douches. Champagne en wodka verschijnen vlot ter tafel. Ongetwijfeld heeft dat weerom met een verjaardag te maken.

[Top](#)

Jaak Palmans
© 2022

Lees het vervolg in (4/5)

[*De badkuip met de dubbele bodem*](#)

Nesten van schuimcicade

Aleoets kruiskruid

Arctische wilg

Kamtsjatkamoerasspirea

???